

Et memenissee juvat.

Bilo je leta 18., ko so se pri Sv. Križu pri Belihvodah blagoslovile takoimenovane svete stopnice. Od vseh strani je prišlo skupaj veliko radovednega in pobožnega ljudstva in tudi mnogo duhovnikov iz bližnje in daljne okolice se je te redke cerkvene slovesnosti udeležilo. Navzoč je bil tudi že pokojni župnik od Sv. Mihela, g. Pirc, kateri se pa cerkvenega opravila ni udeležil, temveč se je med tem časom sprehajal zunaj pod milim nebom. Ko zagleda večletnega svojega prijatelja neduhovnika korakati po strmi poti navzgor, gre mu naproti ter mu prijazno poda roko v bratovski pozdrav. Potem pa mu veli, da gre ž njim v župnišče, kjer je bila krčma, na kupico vina. Ko sta se tukaj nekoliko oddahnila in okrepčala, povzame župnik besedo in začne tako-le govoriti: „Veste, jaz sem sicer prišel semkaj, ker sem skoraj najbližji sosed, pa cerkvenega opravila se nisem udeležil in sicer radi tega ne, ker se s celo to zadevo popolnoma ne strinjam. Trikrat sem prečital celo sv. pismo, pa nikjer nisem našel niti besedice o svetih stopnicah. Tudi pokojni škof Slomšek se je temu upiral, sedanjí škof Stepišnik pa je to dovolil. Pa naj si bode! Glavna stvar pri stopnicah je pač le denar, katerega bodo ljudje, ko bodo po kolenih dospeli do vrha stopnic, darovali v tamkaj pripravljeno pušico. Ker se pa jaz s tem ne strinjam, da bi iz ljudstva na ta način dobival denar, zato tudi pri današnji slovesnosti nisem hotel sodelovati. Sicer mi je dobro znano, da me bodo moji tovariši radi tega mrzeli, pa jaz se zato ne zmenim, temveč se ravnám in postopam tako, kakor mi ukazuje moje prepričanje. — Sploh pa Vam moram povedati,“ nadaljuje župnik, „da me moji tovariši prav nič ne marajo, rekel bi skoraj, da me naravnost sovražijo“. Ko prijatelj temu oporeka, češ, da to ni resnično in da on tega še ni slišal praviti, dasi mnogo zahaja med razne stanove, pravi zopet župnik: „Vse je popolnoma resnično, kar jaz sam najbolje vem. Sovražijo me pa najbolj radi tega, ker sem prijatelj in zagovornik novih šolskih postav, katere so ravnokar stopile v veljavo. Na podlagi novega šolskega zakona se bode ljudstvo dobro izobrazilo, postalo bode bolj zavedno in samosvoje v vsem svojem mišljenju in dejanju, kar je čisto prav in kar mora vsak pošten in odkritosrčen prijatelj ljudstva le prav iz srečeti. Ti nazori pa mojim tovarišem prav nič ne ugajajo in že večkrat smo se radi tega med seboj sporekli. Oni namreč trdijo, da jim bolj izobraženo ljudstvo ne bo več tako slepo vdano, kakor jim je sedaj in da bode to neugodno vplivalo tudi na njihove dohodke. Jaz pa zastopam mnenje, da bode duhovnik to, kar mu po pravici gre, tudi potem ravnokakor dobival kakor sedaj. Ker torej jaz novi šolski zakon pri vsaki priliki krepko zagovarjam, zato sem si nakopal nenaklonjenost svojih tovarišev, kateri novemu zakonu niso prijazni in torej tudi mene nič kaj radi ne vidijo v svoji sredini, za kar se pa seveda jaz niti ne zmenim, kakor se tudi nočem nikomur usiljevati. Ostanem pa pri svojem prepričanju, da je novi šolski zakon velika dobrota za ljudstvo, katero bode tako prišlo do večje izomike, koje tako silno potrebuje“. Kako resnične so te besede pravega ljudskega prijatelja, blagega župnika Pirca, pač vidimo še sedaj, ko se na tem zakonu osnovana šola tako strastno napada in to najbolj radi tega, ker so tudi današnji duhovniki z malimi častnimi izjemami še ravno tako nasprotni splošni ljudski izobrazbi, kakor so bili pred več nego 30. leti in to iz ravno tistih sebičnih ozirov in uzrokov, katere so povdarjali tovariši župnika Pirca.

Delovanje učiteljstva z ozirom na socijalnopolitično strujo.

(Predaval pri zborovanji „Savinjskega učiteljskega društva“ Ivan Kramar, učitelj na Vranskem.)

(Konec.)

Svojo službo nastopajoč smo prisegli delovati v smislu državnega šolskega zakona. Ako nočemo biti krivoprisežniki, tedaj tudi zunaj šole ne smemo tega delovanja opustiti, če ravno pridemo s tem v dotiko s politiko. § 26. drž. šol. zakona pravi: „Der Lehrer ist gebunden, sich jedes Missbrauches der Schule und seiner Stellung zu derselben zu politischen, nationalen oder confessionellen Umtrieben zu enthalten“ — in tudi pri prisegi je odstavek, ki reče: „dass der Lehrer weder einer ausländischen, politische Zwecke verfolgenden Gesellschaft weder gegenwärtig angehört, noch einer solchen Gesellschaft in Zukunft angehören werde“. — Tudi z drugega stališča je učitelju odsvetovati, se v obče v politiko spuščati, zakaj ni ga bolj nevhvaležnega in polzkega polja, nego je politično. Socijalnopolitično vprašanje vznemirja dandanes človeštvo sicer bolj, kakor kedaj poprej, in vkljub temu, da so si in si še z rešitvijo v to svrhu zahtevajoče naloge belijo glave najveljavnejši in najgenijalnejši državniki. Razni zgodovinarji so si politiko in socijalizem mislili različno z materialnega in idejnega stališča, a prišli končno vsi do zaključka, da to ni družega, kakor boj različnih narodov, stanov in slojev. Vsak posameznik, ki pride do vlade, izrablja záse vero, pravo, nrvnost, rodbino in dr. Razlaga si vse to tako, kakor je njemu prav in — kakor je proizvajanje potrebnih stvari, tako je potem način družabne uredbe. Vsak poseben način proizvajanja ima torej svoje posebne družabne razmere, svoje posebno umovanje in s tem svojo politiko. Politika pa je, kakor rečeno, nevhvaležna; prepustimo jo pa torej v obče osebám, katere imajo za to delo več časa od nas. Mi učitelji smo tudi s svojim značajem naravnost nasprotni politiki. Mi moramo biti odkriti in sovrčni vsakemu zavijanju resnice in pravice, medtem, ko pravi politik — hoče, noče, mora — večkrat diplomatično, to je neodkrito, z zavijanjem resnice nastopati, ako hoče doseči pozitivne uspehe. Govoriti pa drugače, kakor misliti in čutiti, je sicer za politika potrebno, a za učitelja bi bilo skrajno nečastno, ker se ne strinja z nauki, katere moramo vcepljati v nežna srca nam izročene mladine. S tem vendar naj ne bode rečeno, da se učitelj za to vprašanje prav nič ne brigaj. Nasprotno, za vsakega olikanega človeka je neobhodno potrebno, da živi s časom in ne zaostane. — F. A. Diesterweg v tem oziru piše: „Keiner ist wirklich und in Wahrheit ein Lehrer, dessen Interesse nicht von den Zuständen und Thätigkeiten auf dem politischen und socialen Gebiete gefesselt wird. Schande und Schmach über den Lehrer, wenn er sich an den grossen Angelegenheiten seiner Nation und den wichtigsten Angelegenheiten seines Heimatlandes nicht theilnimmt“.

Drugi pedagog pa piše: „Der liebt sein Vaterland nicht, der ehrt seinen Stand nicht, der hier nicht die Partei ergreift für die Schule, gegen ihre Feinde und gegen ihre falschen Freunde“. Po teh besedah torej ni dovolj, da smo prisegli za novo šolo delovati, da smo napredni in svobodomiselní, ampak naša dolžnost je tudi, da resno in z navdušenjem posežemo vmes, kadar se nudi prilika priboriti našemu stanu in šoli boljša bodočnost. Ravno tako je za državo

potrebno, da za njen obstanek vsi davkoplačevalci store svojo državljansko dolžnost. Vsled tega se udeležujmo volitev za občinske in druge zastope tudi mi učitelji, če se gre za potrebno upravo. Pri teh se naslanjamo na stranke, katere so nam in šoli prijazne.

Kakor hitro se pa pokaže, da se ne gre za stvar, temveč za podležnost, tedaj je za naš in šolski ugled najbolje, ako se volitve zdržimo. Pri volitvah dajamo dobre vzglede in sicer s tem, da nastopamo dostojno, trezno in častno. Ne stopajmo v ospredje in ne vrivajmo svojih nazorov drugim, a nasprotno ne bodimo preveč boječi. Če nas kdo n. pr. vpraša za svet, povejmo mu naše mnenje brez ovinikov. Če se nam ponudi eden ali drugi mandat, prevzemimo ga, ker z njim lahko koristimo poleg stvari tudi šoli in stanu. Zastopstvo prevzeti pa je le takim učiteljem, kateri so brez madeža in so tudi zmožni, strogo izpolnovati svoje dolžnosti n z vso vnemo zastopati koristi volilcev. Ugled našega stanu v resnici rase dan za dnevom, ker se je začela uvaževati naša nesebična delavnost za vse lepo, resnično, pravično in koristno. Svitati se je začelo že v najnižjih slojih človeštva in slučaj, da narod poverja najčastnejša zastopstva ravno učiteljem, so sad uvidevanja dobrot novodobne šole. V teh slučajih zahteva naravnost stanovska čast, in korist šole in napredka, da sprejme učitelj to ljudsko zaupanje. To pa kakor rečeno, le tedaj, ako je neomadeževan in čuti v sebi dovolj zmožnosti, izvrševati to nalogo.

V državnem zboru sedi n. pr. sedem poslancev-učiteljev in celo Mac Kinley, bivši predsednik Zjedinjenih držav v Ameriki, bil je nekdanji navaden učitelj. Če prav bi bil učitelj premalo zmožen poslanstvo vestno izpolnovati, a bi isto vkljub temu prevzel, tedaj bi moral svoje neuspehe prikrivati, ljudstvo „farbati“ in zidati na pesek. To se dogaja sicer mnogokrat od drugih, a mi učitelji se varujemo kaj takega, ker je to neodpustljiv greh, za katerim pride zaslužen maščevanje prej ali slej. Poleg tega je treba, da si delaven liki čebela. O morebitnih svojih uspehih molči in jih ne obešaj na veliki zvon. Če si pri izvrševanju svojega zastopstva morda primoran udariti malo na diplomatično struno, pomisli, da si kot poslanec v to primoran in ne delaj si vsled tega belih las, misli v takih slučajih praktično, kakor jih misli sto in sto, — da namreč namenijo posvečujejo sredstva, in — mirna Bosna! Pri vsem tem pa ne pozabi šole in glej posebno na to, da si in ostaneš prestopaje šolski prag le učitelj in učitelj. Opetovano rečeno pa bodo šoli in stanu koristili le isti učitelji-poslanci, zastopniki ali odborniki, kateri so brez madeža, ter zmožni in v resnici delavni, ker so ti posli silno težavni in nevhvaležni. V obče bomo več koristili posredno in neposredno narodu in domovini, če se ostali s tem večjo močjo vržemo na šolo kot tako in omejimo svoje delovanje, kolikor nam časa preostaja, za kulturno povzdigo prebivalstva, za kojega materialno in duševno blagostanje delovati z besedo in dejanjem je naša najsvetejša dolžnost, delovati do tihega groba, do hladne gomile.

Ljubša, kakor slavca petje,
dražja, ko zlató svetá;
lepša, ko cvetic vse cvetje,
je ljubezen bližnjegá, --

Dopisi.

Štajersko.

† G. Franc Kos, učitelj v Št. Lenartu v Slov. Goricah je preminul dne 12. prosinca t. l. na kliniki v Gradcu.

Rojen je bil 27. sušca 1868 v Vojniku, kjer je obiskoval ljudsko šolo. V Celju je dovršil meščansko šolo, od koder se je podal v mariborsko učiteljsko. L. 1888., 2. julija, je maturiral; po tej skušnji je takoj nastopil službo v Svičini. Tu je prav marljivo deloval za blagor mladine do 31. sušca 1891. Od tedaj je služboval v Št. Lenartu v Slov. Gor. do listopada 1895. l. Med tem časom se je tudi marljivo pripravljaj na sposobni izpit, katerega je došol 1894. l. Kmalu potem si je izbral družico, katera mu je pa v 3. letu umrla na sušici. L. 1895. je dobil def. učiteljsko mesto pri Sv. Antonu v Sl. Gor. in šele sedaj je začel prosteje dihati in nekaj boljše živati trdo prisluženo izboljšano plačilo. L. 1898. je prišel na enako mesto II. plač. razreda v Št. Lenartu, kjer je vestno in neutrudljivo deloval za pouk in vzgojo mu izročene mladine, koje ljubezen je tudi v obče užival.

Tukaj se mu je res nekaj časa dobro godilo. Pa sreča je opoteča. Namesto krepkega zdravja se mu prisadi jetrnica in naposled škrlatica in še druge bolezni, ki so mu razjedale njegovo malo, a krepko vojaško telo. Po meseca listopada l. l. vršečem se okr. uč. zborovanju v Št. Lenartu se je odločil, podati se na kliniko. Ker je vžival že l. starostno doklado od 1. aprila 1900 je tudi kot samec še precej lahko sbajal, pa le zdravila so mu veliko odvzela. Kakor je sam pravil, trpel je na 4 raznih boleznih, a vkljub vsem tem morilkam je vedno upal in pričakoval do konca življenja popolnega okrevanja rekoč: „Kaj še, to me pa ne bode še spravilo“.

Kot učitelj in vzgojitelj mladini je bil izboren in vesten, kot tovariš blag in ljubezniv.

Bodi mu lahka tuja zemlja!

Iz Središča. (Učiteljski večeri.) Tukajšnje učiteljsko se je letošnje zimo tesneje združilo ter zasnovalo že dne 7. januarja takozvane „učiteljske večere“, katerih se udeležuje vse učiteljsko naše šestrazrednice z g. katehetom vred ter kot častna gosta dva udeležnika kraj. šolskega sveta, g. I. Kočevar kot načelnik ter g. M. Robič kot krajni šolski ogleda; oba gospoda sta zajedno tudi udeležnika kraj. šolskega sveta ormoškega.

Marsikaj koristnega in važnega se pogovori na neprijeten način v prilogi tukajšnjemu lokalnemu šolstvu pri teh sestankih, katerih so se vršili dosedaj že trije. V razgovor sta prišli dosedaj že dve vprašanji in sicer: „O poletnih šolskih olajšavah za trg Središče in okolico“ (poročevalec učitelj A. Kosi) in „O šolskih izletih s posebnim ozirom na tukajšnje krajevne razmere“ (poročevalec nadučitelj P. Unger). Obe razpravi sta vzbudili v navzočih živahno debato, katere so se udeležili skoro vsi navzoči ter s tem pokazali, da jim je mar povzdige šolstva v našem kraju.

Razno. Nadučitelj v N ima naročena lista „Slovenski Učitelj“ in mariborski „fihpos“ („Naš dom“), da bi se ne zameril prečastiti, šoli in učiteljski po njegovem neomahljivem prepričanju tako vrlo naklonjeni duhovščini. Prosinca meseca je bila seja krajnega šolskega sveta, in ker je voznik pripeljal celih 10 sežnjev drv premalo, ki so pa zaračunjena in plačana, ni hotel nadučitelj računa podpisati. Kmetje so bili razburjeni, da jim upa ta „sirotica“, kakor ga je eden